

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
 Videm - via Vitt. Veneto, 32
 Tel. 33-46 - Poštni predal 186
 Glavni in odgovorni urednik
 VOJMIR TEDOLDI
 Tisk. Marioni - Videm

MATAJUR

GLASILO SLOVENCEV V VIDEMSKI POKRAJINI

NAROČNINA:
 Za Italijo: polletna 400 lir -
 letna 700 lir - Za inozemstvo:
 polletna 700 lir - letna 1200 lir
 Oglasi po dogovoru.
 Posamezna številka 30 lir

SEDAJ, KO JE DEŽELA POSTALA STVARNOST

Naj se postavijo industrije tudi v naših ubogih dolinah

Naši kraji kakor tudi Karnia bodo popolnoma propadli, če se ne ustvari primerna industrija - Ljudje obeh področij niso nikdar ničesar prejeli - Številke pošiljk iz tujine zgovorno pričajo

Naši kraji in Karnije imajo skupne težnje za industrializacijo. Obe deželi sta najbolj pasivni v Furlaniji in v obeh je emigracija zelo velika. Toda v Karniji so nekoliko na boljšem, čeprav je tu emigracija sekularna, medtem ko jo poznamo pri nas, če izključimo Reziyo, šele zadnjih petdeset let, ker imajo vsaj štiri male industrijske centre: Villa Santana, Ovaro, Moggio in Tolmezzo. V Villa Santana predelujejo les, v ostalih treh pa imajo velike papirnice in nekaj drugih manjših industrijskih obratov.

Pri nas ni nobene industrije in še tisto malo, kar je obstajalo, kjer je delalo nekaj sto delavcev, kot na primer cementarna v Sv. Lenartu in tovarna taninskih ekstraktov SETSA v Čedadu, so podrlji.

Po zakonu št. 635 z dne 23. julija 1957, ki predvideva podporo in še druge olajšave, ni bilo mogoče začeti v Karniji z indu-

trializacijo, še manj pa pri nas. Tako se Villa Santana, Ovaro, Moggio in Tolmezzo niso mogli razviti in so ostali to kar so bili pred mnogimi leti, pri nas pa itak ni bilo kaj razviti, ker ni ničesar obstajalo.

Ekonomski krogi so mnenja, da Karnija ne more postati industrijsko področje iz naslednjih razlogov: zaradi privisokih stroškov, ki bi jih morali izdati za tehnične voditelje in zaradi pomanjkanja kvalificirane delavne sile. Podobni razlogi, če izključimo transportne stroške, kajti tu je blizu železnica in obstajajo dobre prometne zveze, naj bi veljali tudi za Furlansko Slovenijo. Naše industrijsko področje bi bilo lahko, po mnenju domačinov, na ravnem v Nadiški dolini, to je okoli Spetra in Sv. Lenarta, torej zelo blizu Čedadu in tudi blizu Vidma, ki se je v zadnjih letih začel razvijati v industrijski center.

Na problem industrializacije Karnije in Furlanske Slovenije pa je treba gledati tudi drugače. Gre za dve pokrajini, ki bosta čisto propadli, če se ne bodo ustvarili taki pogoji, da se bo mogla razviti industrija, ki bi zaposlila domačo delavno silo.

Karnijska skupnost in Skupnost občin Nadiške doline bi morale skupno s kompetentnimi krogi napraviti program za organski industrijski razvoj teh krajev in privabiti v naše kraje z raznimi olajšavami kapital, da bi se to investiral, država pa naj bi dala širše davčne olajšave, razne beneficije in podpore, kakršne dobivajo druga področja v deželi, ki so manj potrebna kot je naše. Naši sosedi na Goriškem uživajo posebno «Zona franca» (prosto cono) in v Trstu imajo posebne podpore in razpolagajo tudi z rotacijskim skladom za industrializacijo Žavelj.

Ljudje iz Karnije in tudi Slovenci iz Furlanije niso nikdar nič dobili, le dajali so vedno, tako v krvi v vseh vojnah kot v denarju z «rimessami», ki jih pošiljajo iz inozemstva, kjer si služijo kruh zase in za svoje družine, ki so ostale doma na ubožni zemlji.

Država in dežela morata izdati take zakone, ki bodo upoštevali tudi socialni moment naših krajev, da se bodo mogli industrializirati in si tako zagotoviti nadaljni življenjski obstoj.

Desetkilometerski pas, kjer se izvaja mali obmejni promet med Italijo in Jugoslavijo

Nekaj podatkov o pošiljkah italijanskih emigrantov

Za bilanco italijanske države predstavlja izseljeništvu najbolj aktivno postavko. To kar dajejo izseljenci državi v dobri tuji valuti predstavlja veliko številko, ki je dosegla že stotine in stotine milijonov dolarjev, kar pomeni stotine milijard lir.

Evo razpredelnica, iz katere so razvidne pošiljke emigrantov po uradni poti (polom Ufficio Italiano dei Cambi) od leta 1945 do leta 1963:

Leto	Skupne pošiljke dolarjev	Skupaj
1945	57.327.130	3.461.882.673
1946	45.309.620	
1947	32.247.476	
1948	70.395.465	
1949	90.779.072	
1950	72.227.675	
1951	69.524.235	
1952	102.019.000	
1953	118.842.000	
1954	114.073.000	
1955	124.692.000	
1956	154.489.000	
1957	187.312.000	
1958	267.631.000	
1959	246.400.000	
1960	274.726.000	
1961	402.749.000	
1962	508.794.000	
1963	522.347.500	

O pošiljkah, ki jih pošiljajo izseljenci domov po neuradnih kanalih, ni točnih podatkov, vendar računajo, da je teh pošiljk še več kot onih, ki so prišle v Italijo po uradni poti, vsaj tako je bilo izjavljeno v poročilu Komisije za zunanje zadeve poslanske zbornice ob priliki odobritve lanskega proračuna.

Potemtakem so italijanski emigranti poslali samo v letu 1963 kar eno milijardo in 45 milijonov dolarjev, kar pomeni 650 milijard lir, v zadnjem desetletju, vedno po izjavah uradnih ekonomskih krogov, pa skoraj 6 milijard dolarjev ali skoraj 3.720 milijard lir. In to v tuji valuti.

Koliko od teh pošiljk pride na naše kraje? Po statistiki pokrajinske uprave so emigranti poslali v Furlanijo okoli 15 milijard lir na leto, kar odgovarja približno 300.000 lir na vsakega emigranta. Če računamo, da je iz Beneške Slovenije približno 10 tisoč sezonskih emigrantov, ki redno pošiljajo domov svoje prihranke in skoraj enako število stalnih izseljencev, lahko rečemo, da pripadniki slovenske jezikovne skupnosti v Furlaniji pošljejo v Italijo kar 3 milijarde in 500 milijonov lir na leto.

V bodoče bomo pripravili o tem bolj natančno študijo, da bomo dokazali koliko prispevajo naši ljudje italijanski državi ne da bi jim ta dala kaj v zameno.

OBLETNICA VIDEMSKEGA SPORAZUMA

V DEVETIH LETIH 60 MILIONOV PREHODOV

Dne 20. avgusta je poteklo 9 let, kar je bil podpisan v Vidmu italijansko-jugoslovanski sporazum za mali obmejni promet, ki zajema deset kilometrski obmejni pas videmske in goriške pokrajine ter tržaškega ozemlja in enako področje na jugoslovanskem ozemlju (občine Jesenice, Tolmin, Nova Gorica, Sežana in Koper).

V tem času, to je od 20. avgusta 1955 pa do 30. junija 1964 je bilo vsega skupaj na dolgem obmejnem pasu, ki sega od Rateč pri Beli Peči v Kanalski dolini pa tja da Milj v Istri 59 milijonov 455.157 prehodov. Italijanske oblasti so izdale na podlagi videmskega sporazuma 145.898 propustnic, kar pomeni, da toliko oseb koristi olajšave, ki so predvidene z videmskim sporazumom. Na prihodnjem zasedanju stalne mešane komisije bodo postopek za izdajo dovoljenj še poenostavili in verjetno bo podaljšana tudi veljavnost dokumenta.

Mali obmejni promet prinaša brez dvoma velike koristi prebi-

valcem tu in onkraj meje. Pri tem pa ne mislimo samo materialnih koristi, ampak tudi na prijateljske stike, ki morejo nastajati na ta način vsak dan tenejši. Naši ljudje hodijo onkraj meje na razne kulturne in zabavne prireditve, iz Kobariškega, Tolminske in Gorenjske pa k nam. Enako cvete tudi trgovina: mesto Čedad bi ekonomsko popolnoma propadel, če ne bi imel kupcev iz svojega naravnega zaledja, to je iz Zgornjega Posočja. Tudi naši politični voditelji se sestajajo na prijateljskih sestankih s slovenskimi v Kobaridu ali Čedadu in vse poteka v pristrčnem vzdušju.

Upamo, da se bo to bratstvo med obema sosedoma še bolj utrdilo in da bo prišel tudi čas, ko se bodo ustvarili taki pogoji, da bodo naši ljudje iz ubožnih obmejnih vasi hodilo tudi na delo onkraj meje in ne daleč po svetu, kot se to dogaja sedaj, ko morajo živeti prisilno ločeni od svojih družin in svoje zemlje.

PALMIRO TOGLIATTI

V petek, 21. avgusta, je v Jalti, kjer je bil na počitnicah, po mučni bolezni umrl generalni sekretar KP Italije Palmiro Togliatti star 71 let. Palmiro Togliatti je pripadal skupini velikih borcev delavskega razreda, ki so vse svoje življenje posvetili boju za uresničitev pravic delovnega ljudstva, zboljšanje materialnega položaja delavskega razreda, boju proti fašizmu in za uveljavitev idej socializma.

Rodil se je 26. marca 1893 v Genovi. Pravno fakulteto je končal v Torinu, kjer se je seznanil z Antonom Gramscijem, s katerim je ustanovil KP Italije. Fašisti so mu večkrat grozili s smrtjo in ga nekajkrat zaprli. Ko je bil Gramsci obsojen, je Togliatti sprejel sekretariat partije in ostal na tem položaju do zadnjega. Med leti 1936 in 1939 je bil v Spaniji, nato se je vrnil v SZ, leta 1944 se je vrnil iz SZ v Italijo, kjer je bil član prve vlade antifašistične enotnosti. Bil je tudi minister in namestnik predsednika vlade. V torek, 25. avgusta, so Togliattija pokopali; njegovo truplo so položili v Rimu poleg italijanskega revolucionarja Gramscija.

IZ KANALSKE DOLINE

Smrtna nesreča v rabeljskem rudniku

Dne 24. avgusta se je pri razstreljevanju min v rabeljskem rudniku smrtno ponesrečil 49 letni rudar Pepi Cuder iz Loga pod Mangrtom. Do nesreče je prišlo takole: Cuder je opravil ta dan svoje delo. Napolnil je mine, ki pa jih sam ni mogel razstreliti brez predelavca, ki je imel dvojni ključ stikala za električni tok. Ko sta prišla do jaška, kjer dvigalo vleče delavca na dan, se je Cuder spomnil, da je pozabil nahrbnik za eksploziv v jami in se je zato vrnil na delovno mesto, o čemer pa ni obvestil predelavca, ki je, misleč, da je Cuder prišel že iz jame, vključil tok in s tem nehote povzročil smrt Cudra.

Nesrečnega rudarja je našla šele prva izmena naslednji dan. Imel je poškodbe na prstih, nad očesom in na hrbtu. Sodeč po

položaju, v katerem so ga našli, je moral pokojnik še precej časa živeti in je umrl zaradi zadržitve z dimom ki ga je povzročila eksplozija in pa zaradi izkrvavitve.

Ta nesreča je globoko pretresla vse prebivalstvo tu in onkraj meje. V znak žalovanja za pokojnim Cudrom so rudarji prekinili z delom za 24 ur. Nesreča je vzbudila še toliko bolj globoko bol, ker bi se verjetno mogla preprečiti ali pa bi ponesrečenemu še rešili življenje, če bi ga pravočasno pogrešili. Na zborovanju, ki se je vršilo dan po nesreči, so rudarji sklenili, da poslej ne bo nihče več pristal na to, da bo moral sam delati v jami, kot se je to primerilo pokojnemu Cudru.

Oblasti sedaj raziskujejo vzroke nesreče, da bo zadoščeno pravici, ki je rudarem vedno tako pičlo odmerjena.

Smrtno se je ponesrečil

Henrik Kravina iz Žabnic

Globoko je pretresla vso našo okolico vest, da se je v Trbižu, v bližini železniške čuvajnice, smrtno ponesrečil 54 letni delavec Henrik Kravina iz Žabnic. Mož najbrže, ko je prečkal progo, ni slišal, da prihaja vlak iz trbiškega kolodvora. Vlakovodja ni mogel na hitro zaustaviti vlaka in tako je nesrečni Kravina srečal strašno smrt med kolesi lokomotive.

Kratke vesti

USA - V Atlantic City je Konvencija demokratske stranke določila za kandidata za predsednika ZDA sedanjega predsednika Lyndona Johnsona, ki je sodelil umorjenemu Johnsonu Kennedyju, za podpredsednika pa senatorja Huberta Humpreya. Kandidat republikanske stranke je skrajni desničar in rasist senator Golwater. Predsedniške volitve se bodo vršile tekom leta (v novembru), a predvolilna borba se je dejansko že pričela.

CIPER - Kriza male republike Ciper, na čelu katere je škof Makarios, še ni bila rešena; zleđa, da tudi še ne bo tako kmalu, kot je izjavil v teh dneh Generalni tajnik Združenih narodov UThant.

AZIJA - V Južnem Vietnamu so nastale, po nevarnih dogodbah, ki so privedli ameriško letalstvo, da je bombardiralo razna pristanišča in kraje Severnega Vietnama, spremembe v vladi. Bile so velike manifestacije po mestih, kjer je našlo smrt več katoličanov, ki so jo povzročili budisti.

GRCIJA - Nič manj kot teden dni (od 18 do 25 septembra) bo trajalo svatbeno slavlje grškega kralja Konstantina in danske princeze Ane Marije. Uradna ceremonija se bo pričela potem ko bodo izstrelili 101 topovih strelcev iz zemlje in 21 iz morja.

ITALIJA - Novica, ki ne bo prav gotovo razveselila ljudi, ki morajo dosti potovati. Predvideva se, da bodo v kratkem povišali za 15 procent vozne listke za potnike in za 10 procent tarife za blago.

Vlada je sklenila povišati tudi davek na promet (I.G.E.) od 3,30 na 4 procente. Povišali bodo pa tudi druge takse, ki zadevajo luksuzne zgradbe, premičnine in davek na dohodek C 1 in C 2.

Dne 27. avgusta je namestnik predsednika italijanske republike senator Merzagora sprejel predsednika ljudske skupščine SFR Jugoslavije Edvarda Kardelja, ki je prišel z delegacijo v Rim ob priliki pogreba Palmira Togliattija. Kardelj je posredoval senatorju Merzagora voščila predsednika Tita, jugoslovanske vlade in svoje osebne za zdravje predsednika italijanske republike Segnija.

JUGOSLAVIJA - Ne dogodi se vsak dan. Delavka Ruža Jovanović, stara 42 let, stanujoča v Pančevu pri Beogradu je rodila kar tri dečke in to na poti, ki vodi od njene hiše proti bolnici, kamor je bila namenjena. Žena, ki dela skupaj z možem v bližnjem gozdu, ima še sedem drugih otrok: štiri deklice in tri dečke; najstarejši je star 22 let, najmlajši pa dve leti.

IZ IDRIJSKE DOLINE

Prekop padlih v vojni

Generalni komisariat za počastitev padlih v vojni (Commissariato Generale per le Onoranze alle Salme dei Caduti in Guerra) je odredil, da se prekoplje tudi v Idrijski dolini vse posmrtno ostanke padlih v tej zadnji vojni. Tukaj počiva osem trupel: štiri na pokopališču v Ibani, štiri pa v Cubicu; med njimi so trije partizani, trije alpinci in dva civila (en mož in ena žena). Prvih šest je padlo v boju proti Nemcem, zadnja dva pa sta bila ustreljena.

Posmrtno ostanke bodo v posebnih zabojčkih poslali v Benetke, kjer jih bodo pokopali v skupno kostnico.

STARA GORA

Divji prašiči delajo škodo

V okolici Stare gore so ljudje zapazili vse razrite njive, posebno tiste, kjer raste krompir in koroza. To škodo so napravili divji prašiči, ki so se tudi letos priklatili v te kraje. Ljudje so se pritožili pristojnim oblastem, da jim povrnejo škodo in zaprosili, da bi se dovolil lov na to divjčino.

Dve nagli smrti

Vso našo okolico je zlo pretresla noticija, da je umrl 59 letni Peter Coterli iz Ibane. Mož se je odpravil zgodaj zjutraj na delo, a ko je prišel do Prapotnega, mu je prišlo slabo in se zrušil na tla. Kmalu potem so ga zagledali domačini in takoj poklicali zdravnika, ki je ugotovil, da je Coterli umrl zaradi srčnega infarkta.

Tudi 51 letnega Ivana Magrana iz Kladrč je doletela nagla smrt. Medtem ko je sedel na dvorišču pri sosedu Emilu Martiniču in jedel malico mu je prišlo slabo in padel je mrtev na tla. Tudi ta je umrl zaradi srčne kapi.

MATAJUR

Pes ga je ugriznil

V bolnico so morali peljati devetletnega Klavdija Marinellija iz Rima, ki je prišel na počitnice k sorodnikom v našo vas, ker ga je ugriznil pes in mu prizadejal hudo rano na nogi.

IZPOD KOLOVRATA

Cesta v Kras

Komunski administraciji Grmeka in Dreke sta poslali oblastem peticijo, da bi provinca sprejela v vzdrževanje ceste, ki veže Hlodič s Krasom. Sedaj bosta komun Grmek in Dreka stopila s provinco v konzorcij, ker so bo moglo samo na ta način cesto dobro popraviti in asfaltirati.

OSNJE

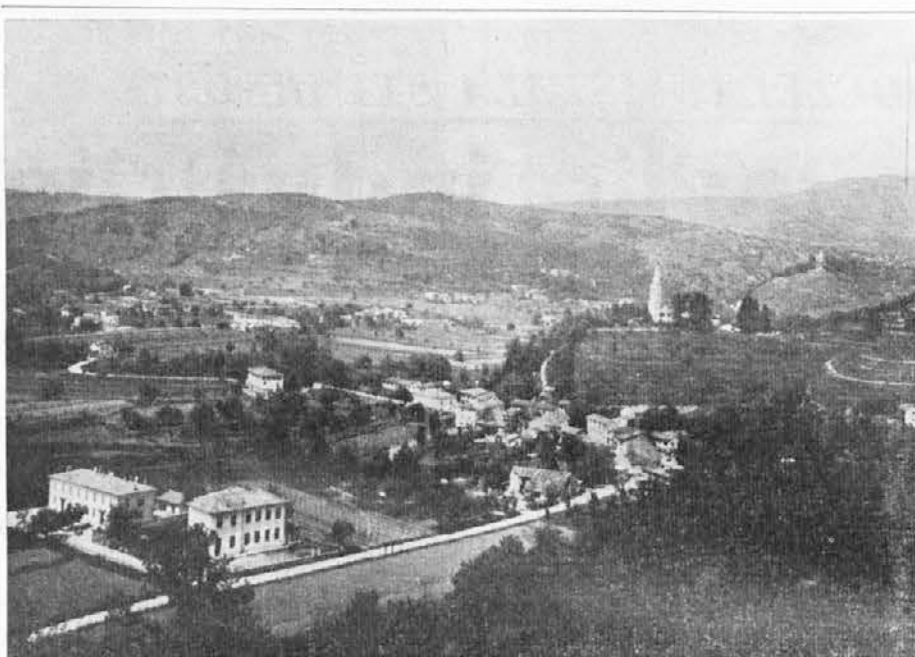
Najlepša « čecha » Nadiške doline

Na dan običajne letne « sagre » sv. Roka v Ošnjem je bila na programu poleg drugih prireditev tudi izvolitev najlepše « čech » Nadiške doline ali « mis », če hočemo bolj moderno povedati. Zbrali so dvajsetletno Lucijo Vogrič iz Gorenjega Grmeka, ki je žela, ko se je prikazala na odru, zelo dosti aplavzov. Ob tej priliki so tej « lepi čechi » podelili tudi « premio ».

MASERA

Mario Kukovac premian v Belgiji

Naši možje so se vedno odlikovali, doma in po svetu, ne samo zaradi poštenosti, ampak tudi kot najboljši in najvztrajnejši delavci. Zvedeli smo, da je belgijska vlada pred nedavnim odlikovala našega vaščana Maria Kukovca z medaljo za delo, ker je eden najboljših delavcev v rudniku Hassard de Micheroux. Tam dela že od leta 1948.

Ibana (komun Prapotno) v Idrijski dolini

VISKORŠA

Obisk kmetov iz Osoppa

Preteklo nedeljo je prišla v Viskoršo skupina živinorejcev iz Osoppa, ki so jo vodili izvedenci furlanskega agrarnega inšpektorata, da so si ogledali zadružni hlev. Tudi v Osoppu nameravajo zgraditi podoben hlev, kajti tudi tam primanjkuje delavna sila zaradi emigracije in tudi izkušnje so pokazale, da imajo živinorejci več koristi, če goje živino združno.

V zadružnem hlevu v Viskorši gojijo sedaj okoli 80 glav goveje živine nordijske pasme iz Južne Tirolske. Zaradi uspešnega gojenja, ki prinaša ekonomske in socialne koristi, se predvideva, da bo v bodoče možno hlev še razširiti oziroma zgraditi še enega v neposredni bližini.

Zadružni hlev bi morala imeti pravzaprav vsaka vas, ker je samo na ta način mogoče živino selekcionirati in samo taka je resnično rentabilna. Vse vasi hribovskih področij imajo dovolj živine za napolniti večji ali manjši hlev in tudi dobrih živinorejcev ne manjka, da bi jih vodili.

Ob koncu obiska se je župan iz Osoppa toplo zahvalil za sprejem in zaželel, da bi tudi njim uspelo realizirati zadružni hlev, kakršnega imajo v Viskorši, ker bi tako izkoristili tudi senožeti, ki jih imajo v tamkajšnji okolici mnogo in so neizkoriščene.

Družba je potem krenila v Coloredo di Montalbano, kjer je obiskala še drug zadružni hlev na prosti paši v Denteseano.

IZ NADIŠKE DOLINE

Avtobus v Črni vrh

Za ljudi iz Črnega vrha je bila prva avgustova nedelja izredno velik praznik: v vas je prvič pripeljal avtobus, ki jih bo od sledaj dnevno povezoval z dolino. Ljudem izpod Mije ne bo tako več potrebno hoditi ure in ure peš po cesti ali strmih stezah, da bi prišli na ravno, nič več se ne bo treba truditi in izgubljeni časa, sedaj se bodo vozili z avtobusom. Pa ne samo Črnovršani, teh beneficijev so deležne tudi vasi Kau, Zapotok, Arbeč in druge, ki leže na tem koncu. Toda avtobus še ni vse, treba bo napraviti še več kot kaj, da bodo ljudje lažje živeli.

ŠTUPCA

Mali obmejni promet

Skozi Štupco, kjer je obmejni prehod prve kategorije, je bilo meseca julija 7183 prehodov; avtobus na liniji Cedad-Kobarid je pripeljal 699 potnikov, jugoslovanski avtobus Tolmin-Cedad pa 1422. Meseca avgusta se je promet še izredno povečal.

SV. PETER OB NADIZI

Tragična smrt Antona Pintarja

Dne 7. avgusta se je smrtno ponesrečil 56 letni Anton Pintar, doma iz Kobarida, a živi že več let v naši vasi. Ko je zapiral kuhinjsko okno mu je spodrsnilo in ubogi mož je tako nesrečno udaril z glavo ob tla, da mu je počila lobanja. Takoj so ga pelja-

li v čedadsko bolnico, a je že med potjo umrl. Zapušča ženo in tri sinove.

MERSIN

Nova poljska pot

Z državnim kontributom so potom « Ente Provinciale dell'Economia Montana » dogradili novo poljsko pot, ki vodi iz Mersina proti cerkvi sv. Lovrenca. S tem bo ljudem zelo pomagano, ker ne bo potrebno nositi vseh predelkov iz njive na hrbtu.

AZLA

Nasip ob Aborni

V teh dneh so dokončali z gradnjo nasipa ob reki Aborni med Azlo in Klenjem. Za izvedbo tega dela je dala država poseben kontribut. Sedaj nameravajo zgraditi nekake jezove tudi v bližini Trpeča. Na ta način voda ne bo več prestopala bregov in poplavljala polja, kar se je do sedaj tako pogostoma dogajalo.

CEDAD

Na mednarodnem tekmovanju so se izkazali vsi dobro

Na mednarodnem srečanju v Cedadu, kjer so se dne 9. avgusta pomerile v streljanju raprezentance Slovenije, Koroške in Furlanije, je med posamezniki zasebno prvo mesto Silvio Materazzi iz Furlanije, ki je dosegel 556 točk. Njemu je sledil Edi Dobravec (Slovenija) 550 točk, tretji Janez Otrin (Slovenija) 541 točk, četrti Rudolf Natnessnig (Koroška) 539 točk, peti Rolando

Prodorutti 529 točk in šesti Hans Michelitsch (Koroška) 527 točk.

Med ekipami je bila na prvem mestu Slovenija, ki je dosegla 2129 točk, na drugem mestu so bili Korošci z 2095 točkami, na tretjem pa Furlani z 2078 točkami.

Demografsko gibanje

Meseca julija se je število prebivalstva v čedadskem komunu povečalo za 14 in je tako štel koncem meseca 10.975 ljudi. V tem mesecu se je rodilo 19 otrok (9 fantov in 10 deklic), umrlo je 14 ljudi (10 mož in 4 ženske), v komun je prišlo stanovat 43 novih ljudi, iz komun pa jih je šlo 34; poroke so bile štiri.

REZIJA

« Šmarna miša »

naš največji praznik

Letos je izpadlo praznovanje « Šmarne miše » 15 avgusta izredno dobro. Ta dan je v naši dolini kar mrgolelo turistov, domov so prišli pa tudi številni emigranti, ki živijo v Avstriji in v Luksemburgu. Poseben odbor, ki so ga sestavili v Ravenci, je pripravil res dober program; folklorne nastope, godbo, ljudsko zabavo in procesijo. Bilo je zares veselo in tudi vreme je bilo kot nalašč še prav posebno lepo. Vesele pesmi so odmevale še pozno v noč, nikomur se ni mudilo domov, saj se je slavil največji praznik leta « Šmarna miša » ali « Veliki šmarren ».

Geografska in ekonomska slika Furlanske Slovenije

EMIGRACIJA TRGOVINA ROKODELSTVO

Potrebno je napraviti osnutek za preporod pasivnih krajev - Naloga regionalnih organov

Emigracija, ki je bila včasih nepoznana, je v Furlanski Sloveniji zelo velika, in lahko rečemo, da ni manjša kot v Karniji, ki je bila v tem pogledu vedno na prvem mestu. Iz statistik je razvidno, da se je izselilo v tujino največ ljudi iz tipanskega komunna, temu sledijo komuni Gorjani, Brdo, Dreka, Grmek, Srednje, Sovodnje, Sv. Lenart, Sv. Peter, Prapotno in Podbonesec.

Trgovska dejavnost je zelo skromna in še ta razdrobljena. Omejena je le na notranje izmenjave in na kakšno slučajno izmenjavo s furlansko ravnino.

Bilo bi zelo težko, če ne bi bilo malega obmejnega prometa, ki obstoja, kot vemo, s sosednjo republiko že 9 let.

Rokodelstva skoraj ni. Izdelujejo še sode, a to v tako mali meri, da ne zadostuje niti za domači trg. O industriji moremo govoriti še manj; obstojala je ena sama tovarna (cementarna) v Sv. Lenartu in še to so dali podreti, kakor tudi tovarno taninskih ekstraktov SETSA v Cedadu, kjer je bilo zaposlenih kakih 100 naših delavcev, ki so jo zaprli.

V Čemurju je mala opelkarna, ki zaposluje kakih 30 delavcev in v Špetru je kako leto sem delavnica, kjer izdelujejo naslanjače za stole in je zaposlenih okoli 15 ljudi. V Brdu v Terski dolini so letos odprli šivalnico, kjer izdelujejo dežne plašče; zaposlenih je okoli 30 deklet. Obe delavnici, ona v Špetru ob Nadiži in ta v Brdu, sta podružnici tovarn iz Manzana in Vidma

in zaposlujeta izključno žensko delavno silo, ki jo plačujejo sila malo.

ŠOLSKA IZOBRAZBA

Tudi problema, ki zadeva šolstvo, ne smemo pustiti ob strani. Za to bi se morale pobrigati nekoliko več tudi oblasti že samo zaradi tega, da bi bili tudi mi na isti stopnji in imeli iste pravice, kot jih imajo Slovenci ostalih pokrajin dežele (goriška in tržaška) ki morejo prav potom šole in kulturnih ustanov ohranjati svojo etnično fizionomijo.

Če se ne bo nekaj ukrenilo v Furlanski Sloveniji na tem področju, se bo stanje prav gotovo še poslabšalo, kajti od časa fašizma do danes se ni nič spremenilo: prej so naše ljudi nasilno raznarodovali, sedaj jih ho-

čejo pa asimilirati, kar je v bistvu isto.

Iz zgornjega spisa lahko vsakdo razbere težko stanje vsega teritorija, ki smo ga prikazali in to stanje je ponekod celo tako, da je naravnost obupno in se zdi, da je še življenjski obstoj nemogoč. In prav tu se vidi zaostalost, slabo kmetijstvo, slaba živinoreja, nezadostne ceste in vodovodi, uboge hiše, pomanjkanje industrije in trgovine, nerodovitno in nedostopno okolje, ki ga sestavlja za približno štiri petine skoraj golo gorovje. Prebivalstvo tega ozemlja pričakuje torej, da jim dežela Furlanija - Julijska Benečija, kot smo povedali v začetku, pride naproti s konkretnimi gospodarskimi ukrepi.

P. G.

KONEC

NAŠI EMIGRANTI V AMERIKI DOBILI OBISK IZ DOMOVINE

Emigrante iz Furlanije, Karnije in Beneške Slovenije, ki živijo v severni Ameriki, sta pred nedavnim obiskala predsednik «Ente Friuli nel Mondo» Ottavio Valerio in župan San Daniele Giorgio Zardi. Prvo srečanje je bilo na aerodromu Malton v Ontariu, kjer so ju sprejeli nešteti emigranti, med njimi tudi industrialec De Carli, bivši predsednik italijansko-kanadske trgovinske zbornice, Angelo Del Zotto, pred-

sednik «Fogolar Furlan» (furlansko ognjišče) iz Toronta, cela skupina delavcev iz čentskega okraja in nešteti drugi. Pozneje sta Zardi in Valerio na sedežu «Fogolarja» posredovala potom magnetofona številnim prisotnim pozdrave njihovih najdražjih, ki so jih registrirali pred odhodom.

Enako pristrčno sta bila sprejeta tudi v Sudbury, kjer živi več kot 500 ljudi iz Furlanije. Tu je gosta sprejel župan mesta Joe Fabbro, doma iz San Vito pri Fagnani in v Caruso club so jima priredili tudi veselo slavoje.

Nadalje sta obiskala še emigrante videmske porajine v Buzalo, Hamilton, Windsor, Detroit, New York, Philadelphia in v Montreal. Povsod sta bila sprejeta z največjim navdušenjem.

NESREČA NE POČIVA

V bolnico so morali peljati 74 letno Rozo Vidic iz Prapotnega, ker si je pri padcu v hiši zlomila desno nogo. Ozdravila bo v enem mesecu.

Ivan Menič iz Ažle si je pri padcu zelo hudo poškodoval nos, brado in čelo. V bolnici so ga pridržali na zdravljenju za 20 dni.

moček premajhen za trideset dni. Moj Bog, kaj bo!

Upnik je zahteval svoj denar, češ revščina je, potrebujem ga! Ni ga potreboval, a srca ni imel. Kravico, dobro, ljubljeno kravico je vzel za dolg. Mati je tožila, otroci so jokali za kravico kakor za dragim mrličem; vsi skupaj so stradali.

Očetu so pisali. Se to mu je manjkalo! Njemu samemu se je trdo godilo; misel na ženo in na otroke ga je spravila v obup. Niti najmanjši žarek upanja mu ni pretrgal temnih oblakov na grozečem obzorju. »Kaj bo? Kaj bo?« se je vpraševal, »kaj bo? Kaj bo?«

»Kaj bo? Kaj bo?« je strahoma ponavljala mati in pešala in stradala. Pešala in stradala sta tudi otroka. Videla sta obupano mamo... Niti jokati si nista upala. Tiho sta trpela uboga otroka in gladovala. Sosedje so iz usmiljenja pomagali za silo. Toda vsak je imel svojo skrb in svojo žalost in vsakemu je zijala nasproti negotova in temna prihodnost kakor grozna pošast, da je skrbno varčil. Saj ni bilo bogatinov med njimi!

»Mama, ali se tata kmalu vrne?« je vprašal zdaj pa zdaj Mihec.

»Mama, ali kupi zopet kravico, kadar pride?« je ponavljala Nežica.

Mama ni znala kaj odgovoriti.

Stradali so in trpeli, trpeli in stradali dan na dan. Molili so pa goreče in klicali nebeškega Očeta na pomoč; in nebeški Oče jih ni zapustil... Preživeli so; samo On zna kako, toda preživeli so.

V tem času je oče pri vojakih obupaval in si ni znal pomagati. Silno rad bi bil prihranil kaj za pomoček domačim. Toda kaj in kako? Kar je dobival, je bilo nezadostno, vendar je slednje stotinko hranil in zbiral in

Ob vhodu v Ljubljano, prestolico Slovenije, vidimo novozgrajeni hotel Lev - V ozadju znameniti grad

Potujte z nami po Sloveniji

Po poteh iz Ljubljane do Kranja in Bleda

Pod tem naslovom bomo na drobno opisali nekatere kraje v Sloveniji, posebno tiste, ki mejijo na Beneško Slovenijo in Kanalsko dolino. Zadnjič smo na kratko opisali Tolminsko, ki nam je najbližja, danes pa se bomo podali na Gorenjsko. Ti opisi so namenjeni predvsem tistim, ki nameravajo obiskati Slovenijo in za prijetno branje tistim, ki so že bili na obisku onkraj meje.

Tokrat se bo naše potovanje pričelo v Ljubljani, ker se tam križajo vse poti: proti Gorenjski, Dolenjski, Štajerski in Notranjski. Tri možnosti imamo: z vlakom, z avtobusom ali pa z avtomobilom. Seveda je najbolj prijetno potovati z avtomobilom, ker se lahko ustavimo, kjer nam srce poželi, pa naj bo lep razgled ali pa nenadna žeja vzrok naši želji po ustavljenju. Pri opisu potovanja od Ljubljane do Kranja in Bleda bomo upoštevali popotnike z avtomobilom, opozorili pa bomo na vse, kar je pomembno za popotnike, ki bodo potovali z drugimi prometnimi sredstvi.

★ MEDVODE (14 km od Ljubljane). Kjer si Sora in Sava podasta roki, je zraslo mestece, ki ima veliko hiš in tovarn (barve, pohištvo, tesnila, tekstil in še elektrarna). Če je vroče in če utegnemo, zavijmo pred mostom na levo in se okopajmo v topli Sori. Če pa nas žeja, vam priporočamo, da zapodite avto na vrh klanca. Tam je gostilna z lepim vrtom in dobro postrežbo. Če so pri volji, znajo prinesiti na mizo dobre pečence s kislim zeljem, kar se pa pohanah pišk tiče, pa niso nikoli v prevelikih skrbih. — V Medvodah je avtobusna in železniška postaja.

Stranpoti iz Medvod: Prav pri gostilni na vrhu klanca se odcepi cesta na desno. Le nekaj kilometrov je do

Zbiljskega jezera. Ko so zgradili jez za elektrarno, je Sava narasla in se je nabralo vode za čedno površino, na kateri imajo poleti veselje kopalci, veslači in jadralci. Ob jezeru je bife, kjer se posebno ob nedeljah zbere veliko ljudi. Toliko, da že kar morajo plesati in prepevati.

★ KRANJ (26 km od Ljubljane). Kaj naj vam povemo o Kranju. Naj začnemo pri Rimljanih in vam opišemo vso srednjeveško slavo tega mesta. Pojdite v muzej in vse boste videli in spoznali! Danes je Kranj mesto in pol. Bogato je, ker ima veliko tovarn in ker so ljudje delavni.

Da ne pozabimo. Če smo zaspali, bomo šli v hotel «Evropo» (enoposteljna soba v sezoni stane 1200 din za noč) ali v gostilno «Jelen», kjer je malo cenejši in kjer se bomo lahko dobro podkrepili za nadaljevanje pohoda proti Bledu. In še ena restavracija je, na katero so Kranjčani zelo ponosni. Pri gimnaziji je «Park». Ponavadi so založeni s hladnim pivom iz Laškega, ki mu ni para pod slovenskim soncem. — V Kranju je tudi železniška postaja, kjer ustavljajo tudi brzi vlaki in dve avtobusni postaji.

Stranpoti iz Kranja: Zapeljimo se najprej skozi vasico Visoko do Cerkelj. Tu je začetek «velike špaje», po kateri nas vrli žičničarji lahko potegnejo na sam Krvavec. Da je to imenitno, ni treba posebej govoriti. Zgoraj je bife, planinska kočica in še nov hotel, ki je sploh O. K. Če se bo pri vsem tem komu še ljubilo gledati v dolino, je vprašanje. Za vsak primer pa vam povem, da je razgled res prečudovit.

Nedolež od Cerkelj je vasica Predvor. Imajo umetno jezero, ki se imenuje Crnava. Zraven so lepe weekendhišice, nad vasjo pa je grad, ki je preurejen v pravi hotel (600 dinarjev za prenočišče!). Preden se odpravimo dalje s kranjskih stranpoti pa ne pozabimo na tiste, ki imajo radi umetnost. Na skrivnem kraju pri Cerkljah je nekdanji samostan Veleosov, kjer je prava galerija Kremser-Schmidtovih slik iz 18. stoletja.

(Nadaljuje)

Pogled na hribovsko vas Kau pri Podbonescu

Ivan Trinko:

Povojna črtica

Revni so bili. Skromno hišico so imeli, nekaj obdelane zemlje, par majhnih travnikov, dobro sicer, toda edino. Oče je bil, dokler je bilo mogoče, jako priden in skrbljiv in živel se je, skromno res, a pošteno in zadostno. Mlada mati je porabljala vse svoje moči, da bi uspešno pomagala, kakor je le mogla in znala. Imela sta dva otroka, katera sta jima bila v veselje in vzpodbudo. Živel se je torej. V dušah je bilo jasno, v srcih mir in ljubezen. Več niso zahtevali.

Toda prišla je nepričakovana ura. Oče je hudo zbolel. Delo je zaostalo in mala družinica je prišla v dolg, sam na sebi ne velik, a za tako hišo vendar občuten.

Oče je počasi okreval in začel premišljavati, kako bi popravil zamujeno in zamašil napravljeno vrzel. Trudil se je dan in noč; hodil je tudi na delo k drugim, da bi si kaj zaslužil. Doma so kupovali sano, kar je bilo neizogibno; trgali so si pri ustih, štedili pri obleki in obutvi. Borili so se za življenje in živeli še bolj skromno nego prej.

Prišla je vojna. Moj Bog! Očeta so poklicali pod orožje. Kdo bi bil kaj takega mislil? Neznosen udarec za družinico! Vse je šlo z očeta: mir, udanost v usodo, upanje v bodočnost, vse! Omajal se je glavni stebel hiše; prva nevihta jo vrže na tla!

Mati, že tako izmučena, je začela hirati od skrbi in žalosti; otroka sta stradala. Vsak mesec je prišlo nekaj pičlega pomočka v denarju; a mesec je bil dolg in po-

pošiljal zdaj pa zdaj domov. Pa svotica je bila malo da ne smešna. Stresal je glavo, da bi mu moreče skrbi odletele, pa ni šlo! Položaj se mu je zdel neznosen.

Prišla je kobariška nesreča, ki mu je neusmiljeno in popolnoma prekinila vsako zvezo z domom, in ne samo njemu! Moj Bog! Vse je končano! Vse je palo v roke lačnim in neusmiljenim Nemcem! Uboga žena, ubogi otroci! Nikoli več jih ne bo videl! Nikoli...

Prišel je v vojno ozemlje čeprav ne na fronto. Plača se mu je zvišala. Sedaj! Čemu?

Žalost ga je morila noč in dan. Novice, ki so Bog ve od kod prihajale o skrajno obupnem stanju v zasedenih krajih, so ga spravile v popoln obup. Da bi žalost udušil, se je zatekel h kozarcu. Zazdelo se mu je, da mu vino koristi. Dajalo mu je nekaj hipnega olajšanja in razvedrila. »No, bodi! Saj itak ne pridem nikdar več domov in če pridem, ne dobim več živih!« je mislil in pil, kadar je mogel: Prišel je tudi v družbo z veselejšimi tovariši. Kaj se bo človek vedno le kisal! Kaj pomaga! Nič se ne popravi! Vse je šlo! Pil je torej in naposled je redno zapil vse, kar je dobil. Vdajal se je v usodo. Prihajala mu je sicer na misel nesrečna družina; mučil se je ž njo in obupaval, kadar je bil sam in ni pil. Zato pa je tem rajši in tem bolj popival, kadar je bil v družbi. Zgodilo se mu je tudi, da se je opil. Potem se je sramoval; strašil se je samega sebe, zgražal se nad svojim počenjanjem in malo da ni jokal kakor otrok, misleč na trpljenje svojih dragih. Vzdržal se je po več časa pijače. Pa prišlo je zopet hudo, zopet skušnjava in zopet vino. Naposled se je navadil in se bolj brezskrbno pijanil...

(Nadaljuje)

ORA CHE LA REGIONE E' IN ATTO

Riguardare più da vicino le genti della Slavia Friulana

La rinascita economica e sociale della Slavia Friulana, della Val Resia e della Val Canale dipende appunto dalla premura e dall'interessamento cui sarà animato l'organo regionale

Il ruolino di marcia non cambia, ne può cambiare; può solo essere modificato, in meglio naturalmente, e perfezionato onde poter fare le cose più in fretta e con maggiore rigore tecnico e amministrativa.

Noi, infatti, non ci stancheremo mai di agitare quei problemi che possono interessare in modo preminente l'economia in tutte le sue facce, e contemporaneamente il lato sociale, di quelle località e di quei territori popolati o semipopolati da cittadini di parlata slovena della provincia di Udine.

Il nostro programma è stato sempre impegnativo e sempre lo sarà; ed in particolare per quanto riguarda, appunto, i diritti della comunità slovena della provincia di Udine.

Noi siamo d'avviso, innanzitutto, che attraverso determinati interventi — specie da parte della Regione Friuli-Venezia Giulia che dispone di poteri non solo legislativi ma anche esecutivi — sia nel settore industriale che in quello dell'agricoltura e in quello non meno importante del turismo, si possano, rapidamente anche, determinare, specie per gli abitanti della montagna, com'è appunto, per il novanta per cento, il nostro caso, condizioni di attività lavorative, e conse-

guentemente di reddito, tali da conseguire, come primo immediato risultato, con l'incipiente rinascita economica, il rarificarsi del pauroso spopolamento da quanto in atto e, via via, il suo annullarsi una volta che industria, agricoltura e turismo si saranno sufficientemente affermati e rafforzati: in una parola quando questi tre determinanti fattori avranno fatto, come si suol dire, le ossa.

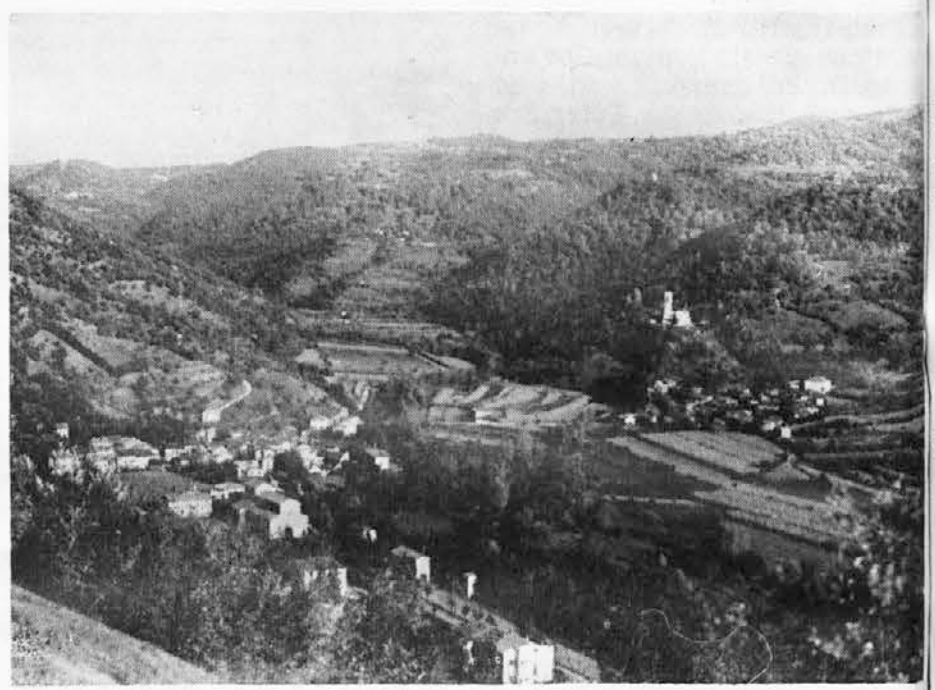
Si deve anzitutto, in rapporto alle attuali reali difficoltà di carattere economico e alle reali necessità delle popolazioni di parlata slovena della provincia — Slavia Friulana, Val Resia e Val Canale — predisporre un piano organico, vale a dire un chiaro e attento programma che contempli e definisca quali devono essere gli interventi necessari per assicurare, ripetiamo, lo sviluppo nei territori considerati, di quelle attività economiche e sociali di primaria importanza atte a determinare, con il miglioramento del reddito, l'arresto ed il progressivo riassorbimento e stabilizzazione in loco delle forze valide del lavoro che attualmente emigrano.

Per esempio, una serie ben studiata e ponderata di iniziative nel settore industriale — stabilimenti per la lavorazione e con-

servazione delle frutta, caseifici, stalle sociali, segherie eccetera — è destinata a favorire la massima, anzi la piena occupazione con la conseguente liquidazione dell'umiliante fenomeno emigratorio e l'incremento del reddito medio.

In quanto al turismo — a cominciare dalle Grotte di Villanova che, se ben ordinate e sistemate, possono rivaleggiare, nel loro piccolo, con quelle strafamose di Postumia — bisogna porre ugualmente attenzione in quanto oggi, e non da oggi soltanto, il turismo costituisce di per sé una vera e propria industria, bisognevole naturalmente, come ogni industria, di adeguati mezzi finanziari e organizzativi; industria dalla quale si possono ricavare non lievi vantaggi economici sia d'ordine locale che individuale e generale.

Suggeriamo, dunque, anzi invochiamo che si dia al più presto inizio alla tanto auspicata opera di rinascita economica.

La meravigliosa verdissima valle di San Leonardo che bene si presta - e vi è urgente necessità - ad ospitare dei complessi industriali atti a ricercare fiducia, lavoro e prosperità dopo la grave eliminazione della fabbrica di cemento di S. Leonardo

Vita dura lontani da casa

Il problema dell'emigrazione è sempre di attualità. E' un problema, come si sa, di vecchia data, addirittura secolare; ed i nostri vecchi, fiaccati dal continuo peregrinare, ben lo sanno e ne parlano con un velato senso di tristezza, senso che a volte sembra assumere il sapore e la gravità di una decisa, diremmo intrattenibile condanna, nei riguardi di una società che non si è mai preoccupata più di tanto per venire incontro alle aspirazioni ed ai bisogni locali.

Non è a dire: faticoso, rischioso, doloroso a volte, fin dai primi tempi è stato l'esodo della nostra gente; e per un lungo arco di tempo lasciarono il paese natio, con gli anziani ed i giovani, perfino dei bambini di appena otto o nove anni.

E nei Paesi più a portata di mano, vale a dire più vicini, nelle cui « fornaci » di laterizi (di preferenza mattoni e coppi) si lavorava, anche nei giorni di festa, dall'alba al tramonto con una breve interruzione a mezzogiorno, ci si nutriva, pensate un po', di scarso pane, ma più frequentemente di polenta, accompagnato da scarsa razione di formaggio; un genere di pasto, questo, che non variava mai.

Pertanto, l'emigrazione attiva friulana, comprendente naturalmente anche i territori abitati da popolazione di parlata slovena, aggirantesi sul dieci per cento della popolazione attiva, salta da 16-17 mila unità nel 1947 e addirittura più del doppio nel 1957 ed a cifre più notevoli e impressionanti nei periodi successivi tanto da determinare il più allarmante degli spopolamenti specie nella Slavia Friulana, da prevalentemente temporanea fino alla vigilia del primo conflitto mondiale, è andata, poi, via via trasformandosi, in gran parte, in permanente; e ciò appunto ha contribuito a creare il doloroso fenomeno dello spopolamento che si va, purtroppo, facendo sempre più grave specie nelle zone di montagna ed al quale il Governo regionale non può che prenderne serio atto e provvedere di conseguenza con leggi, provvedimenti e interventi finanziari. Del resto, la Regione a statuto speciale è stata invocata e voluta proprio per questo.

E' pacifico che il vasto movimento emigratorio — fenomeno antieconomico e antisociale — ha uno sfondo sociale e politico che ha orientato tutta la politica dei governi che si sono succeduti in Italia in questi ultimi decenni; ed in Friuli, in modo speciale, zona di confine con ancora impressi i segni di due disastrose invasioni, non ha mai visto impegnata in alcuna maniera l'economia nazionale per la sua rinascita e per risolvere a fondo i suoi numerosi problemi.

E si deve, signori, a questo disinteresse, se un'abile sottile propaganda è riuscita, purtroppo, a creare, una mentalità secondo la quale la emigrazione, con tutti i suoi disagi e

sacrifici, era ed è un male, se mai, che bisogna accettare comunque.

Nel Friuli, un tempo eminentemente emigratorio, da quindici anni a questa parte, sono stati organizzati parecchi convegni di emigranti, ma convegni seri, non convegni fasulli sul tipo di quelli organizzati, e che lo continuano ad esserlo, da certa democrazia in esaltazione, nientemeno, che della emigrazione. Ad esempio, a Tolmezzo se ne svolse uno con la presenza dell'on. Fernando Santi, e proprio in quella circostanza venne varata la « Carta dell'emigrante » che nel contempo costituisce un atto di accusa contro coloro che spingono gli operai all'estero anziché provvedere a creare in casa fonti di lavoro e di vita, ed un altro a Udine con la partecipazione del compianto on. Giuseppe Di Vittorio.

Ebbene, gli emigranti non si sono posti, nel corso di tali convegni, il problema se l'emigrazione, dal punto di vista economico, rappresenti un danno oppure un vantaggio per il Paese.

Il nostro emigrante sa, anche troppo bene, quale somma di intelligenza,

di lavoro, di sacrificio egli fornisce all'incremento ed allo sviluppo del Paese che lo ospita. Egli vede il problema dell'emigrazione sotto un altro punto di vista.

Ogni anno, sul finire dell'inverno, decine di migliaia di lavoratori sono costretti a lasciare la propria terra, a separarsi dalla propria famiglia, a cercare le strade del mondo per trovarvi la possibilità di dare il pane ai propri bambini. Non si tratta tanto di una scelta liberamente operata quanto di uno stato di necessità che impone ai lavoratori di andare a cercare altrove quel pane che al proprio paese non trovano.

E' risaputo e sempre è apparso chiaro e evidente: tutti i governi hanno sempre puntato sull'emigrazione come ad una valvola di scarico, come ad un comodo mezzo per risolvere il problema dell'occupazione operaia, per riparare alla miseria locale. E non hanno mai pensato, questi governi, ne si sono affatto preoccupati, che l'emigrazione è, come noi siamo sempre andati predicando, uno dei più gravi problemi economici e sociali che stanno di fronte al Paese.

La valle dell'Isonzo

Lasciata alle spalle l'Italia, per il valico di Stupizza (Val Natissone), si è rapidamente a Caporetto (m. 250) gaio, accogliente e carico di fiori sulle finestre delle sue antiche e tipiche case. La strada che conduce a Caporetto, noto per le vicende militari del 1917 (ivi, su un ameno colle, sorge un monumento-ossario di militari italiani caduti nei dintorni e sul Monte Nero) e per parecchio la strada è costeggiata dal chiecherino Isonzo, famoso per le sue trote e delizia dei pescatori.

Più su ecco Plezzo, una cittadina linda, operosa e ospitale, che sembra un gioiello incastonato com'è nel suo incantevole anfiteatro alpino. Comoda e invitante la rotabile che attraversa la valle di Koritnica: altro meraviglioso quadro panoramico che permette, di passaggio, di dare uno sguardo alla civettuola località di Log pod Mangrtom (m. 650) — qui comincia la galleria che porta i minatori a Rajbil — e poi di raggiungere il valico del Passo del Predil (m. 1156) e Tarvisio. Invitante la rotabile alpina che porta al Mangart (m. 2072): i suoi panorami sono veramente impareggiabili.

Da Plezzo, con una seconda strada, si raggiunge Soča: si tratta di un delizioso villaggio stretto come in un amplesso dalle alture che fanno ala all'Isonzo. Entrati nella grande strada alpina — la nota The Grand Alpine Route — si è presto al Passo del Vršič (m. 1611) e nella deliziosa valle della Sava (Slovenia Superiore) dove si può ammirare il mondo stupendo e meraviglioso delle Alpi Giulie Orientali e dove con i suoi 2863 metri troneggia il Monte Tricorno.

Pittoreschi e deliziosi sono i dintorni di Trenta ove nasce l'Isonzo. A proposito di Trenta vive la leggenda dello « Zlatorog » (camoscio dalle corna d'oro). Qui c'è posto per tutti, specie per i cacciatori di camosci; e le guide alpine non mancano e sono brave e famose. Sua caratteristica invidiata, però, è un piccolo museo alpino che tutti vogliono visitare. Fuori Trenta, su un'altura, ci si emoziona di fronte al monumento di Julius Kugy, poeta della montagna e figura di grande fama, mentre vi incanterano l'aspetto stupendamente selvaggio della gola della Mlinarica e la flora dell'« Orto Alpino Juliana » unico nel suo genere.

Veduta dell'aeroporto alpino di Bovec (Plezzo)

FILTER «170»

è la fuoriserie delle sigarette